

Kauza Grimmenstein: rezignace olomouckého kanovníka a preláta Grimmensteina na kanonikát a jeho další působení*

Jitka Jonová

Již Tridentský koncil usiloval o reformu kapitul, upřesnil požadavky na kanovníky, odmítl kumulaci beneficií a zdůrazňoval povinnost rezidence. Tato ustanovení žel mnohdy nebyla dodržována.¹ Někteří kanovníci byli coby příslušníci šlechty zvyklí, že jim to bylo tolerováno. Ovšem co bylo běžné v době habsburské monarchie, se stalo netolerovatelným po vzniku samostatného Československa.

Jedním z případů nedodržování povinnosti rezidence byla kauza Josefa, svobodného pána Grimmensteina.² Ten velmi často dlel mimo diecézi a přijížděl si většinou jen převzít příjmy z benefícia, což vyvolávalo velké pohoršení. To se setkávalo s kritikou olomouckých arcibiskupů i kněžstva. Po vzniku samostatného Československa už bylo toto jednání naprosto neudržitelné, arcibiskup Prečan to odmítal a usiloval o jeho rezignaci na kanonikát, se kterou se však Grimmenstein celkem pochopitelně nehodlal jen tak smířit, zejména z důvodu zajištění finančních prostředků pro svůj nákladný život. Grimmenstein byl sice k rezignaci donucen, ale neustále si stěžoval na svoji špatnou finanční situaci a neúspěšně usiloval o svoji rehabilitaci. Grimmensteinův případ provázela arcibiskupa Prečana po celý jeho episkopát.

* Studie vznikla v rámci projektu IGA_CMTF_2018_002 Česká náboženská a kulturní identita s akcentem na sté výročí vzniku Československa. Při zpracování této studie byly využity poznatky získané v rámci stipendijních pobytů v Českém historickém ústavu v Římě.

¹ Franz HASENHÜTL, *Die Domkapitel in Österreich nach dem CIC/1983. Statutenreform und aktuelle Rechtsgestalt*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013, s. 32–37.

² Josef, svobodný pán Grimmenstein (1865–1946), kněžské svěcení v Brixenu r. 1888, ustanoven kaplanem v Mödlingu a velmi oblíben ve vídeňských kruzích. Císař jej jmenoval r. 1893 nesídelním kanovníkem v Olomouci, sídelním pak r. 1898, r. 1899 byl jmenován proboštem u sv. Mořice v Olomouci, na probošství rezignoval r. 1918 a kapitulou byl zvolen na prelaturu sakristy major a prelátem kustodem.

1. PŮSOBNÍ KANOVNÍKA GRIMMENSTEINA V DOBĚ MONARCHIE A ZA ARCIBISKUPA STOJANA

Kanovnícký post v Olomouci byl pro Grimmensteina odměnou vídeňského dvora údajně za mlčení o skutečném průběhu tragédie v Mayerlingu, při které zemřel korunní princ Rudolf (30. 1. 1889). Grimmenstein tak byl kanonikátem finančně zajištěn, ač neměl ani pastorační zásluhy, ani vyšší vzdělání, které by se u kanovníka očekávalo. Už při svém krátkém působení jako probošt v Kroměříži nebyl oblíben.³ Následně jako sídelní kanovník⁴ byl zvolen infulovaným proboštem u sv. Mořice v Olomouci, arcibiskup Theodor Kohn mu udělil opatskou benedikci.⁵ V té době Kohn s podporou věřících a duchovenstva usiloval o vyřešení olomoucké kapitulní otázky, tedy aby byl definitivně zrušen požadavek na šlechtický původ pro žadatele o kanonikát.⁶ Toto privilegium umožňovalo, aby se kněží neznalí diecéze stávali kanovníky jen proto, že jsou šlechtici, což bylo mezi lidem i kněžstvem občanského původu vnímáno velmi negativně.⁷

Grimmenstein dobré jméno kapitule nečinil. Čas od času na něj přišla stížnost kvůli neplacení dluhů a kanovnícká komise ji musela řešit.⁸ I přes své četné poklesky neváhal pomýšlet na biskupský stolec. V době pro arcibiskupa Kohna kritické, jež vyústila v jeho následnou rezignaci v březnu 1904, se Grimmenstein velmi angažoval a podpořil kněze v sepsání žaloby na arcibiskupa do Říma. Zda tím chtěl napomoci „uprázdňení“ arcibiskupského stolce, či si naklonit kněžstvo, není jasné. Ale reálnou šanci dosáhnout na arcibiskupský stolec neměl, protože jednak ne-

³ Kroměříž, farnost sv. Mořice, Starobylá jména proboštů, děkanů, kanovníků, vikářů. Zde sice schází jeho „medailonek“, ale je připsáno „Ist es Fügung des Vorsehung Gottes, dass dies Blatt Ausgefüllt blieb?“.

⁴ Aby se mohl ujmout sídelního kanonikátu, musel mu podobně jako i dalším kanovníkům arcibiskup Kohn zažádat o dispenz „od doktorátu“, která byla vyhrazena papeži. Archivio Segreto Vaticano, Città del Vaticano (dále jen: ASV), Archivio della Nunziatura Vienna (dále jen: ANV), b. 698, f. 327–361r.

⁵ Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc (dále jen: ZAOpO), fond Arcibiskupství Olomoucké (dále jen: AO), kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1899.

⁶ Jitka Jonová, „Privilege ‚Nobilitatis Natalium‘ Problem. The Exclusion of Non-noblemen from High Positions in the Church at the Turn of the Twentieth Century,“ *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Theologica Olomucensia* 14 (2013): 39–46.

⁷ Jako příklad byl uváděn právě Grimmenstein, srov. ASV, ANV, b. 698, f. 365–370v, 1. 10. 1899.

⁸ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1902.

uměl pořádně česky, jednak byl vnímán jako příliš mladý a navíc bylo známo, že žije luxusním způsobem života a k tomu velmi touží po arcibiskupském stolci.⁹

Z neznámých důvodů navštívil Grimmenstein ještě v březnu 1913 Kohna ve Štýrsku, kam odešel do exilu po své rezignaci, a přesvědčoval jej, že hlavní vinu na jeho sesazení nese biskup Bauer, který byl po jeho rezignaci jmenován olomouckým arcibiskupem. Sám se prý vyslovil, že lituje všeho, čeho se proti arcibiskupu Kohnovi dopustil. Co si od svého nepravdivého tvrzení sliboval, není zřejmé. V prosinci 1915 se pak osobně účastnil Kohnova pohřbu v Ehrenhausenu,¹⁰ ale již v lednu 1916 se ze zdravotních důvodů nezúčastnil volby kardinála Skrbenského na post olomouckého arcibiskupa.¹¹ Ani při této volbě nebyl Grimmenstein považován za vhodného kandidáta, opět také pro svoji neznalost češtiny a vadu řeči.¹²

Po rezignaci arcibiskupa Skrbenského (1920) se Grimmenstein zasažoval o svobodnou volbu kapitulou (možná s nadějí, že by mohl být zvolen, pozn. aut.).¹³ Nového arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana nakonec jmenoval Svatý stolec. Mořic Pícha při hodnocení situace v olomoucké kapitule uvedl, že drtivá většina kanovníků byli Němci a šlechtici, kteří nerozuměli současné době a postrádali veškerou důvěru duchovenstva a lidu. Výslovně uvedl Grimmensteina, který během roku dokonce pobýval mimo Olomouc a navracel se pouze vyzvednout svůj příjem.¹⁴

⁹ Jitka JONOVÁ, *Theodor Kohn (1845–1915): Kníže–arcibiskup olomoucký, titulární arcibiskup pelusijský*, Brno: CDK, 2015, s. 210, 224–225, 234–236, 260. Mořic HRUBAN, *Z časů nedlouho zašlých: Vzpomínky Dr. Mořice Hrubana*, Řím – Los Angeles: Křesťanská akademie, 1967, s. 78.

¹⁰ Tamtéž, s. 285–286, 299.

¹¹ Segreteria di Stato. Sezione per i rapporti con gli stati, Archivio Storico, Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Austria-Ungheria, 1915–1916, pos. 1070, f. 19–20r. 1. 2. 1916.

¹² Jitka JONOVÁ, *Kapitoly ze života Lva Skrbenského z Hřiště pohledem Svatého stolce*, Uherské Hradiště: Historická společnost Velehrad, 2013, s. 57.

¹³ ASV, Archivio della Nunziatura Cecoslovacchia (dále jen: ANC), b. 20, f.131rv. 12. 7. 1920.

¹⁴ ASV, Arch. Nunz. Cecoslovacchia, b. 20, f. 160–161v. Pícha, Praga, 1. 10. 1920. Podobně i Vojtěch Medek uváděl, že Grimmenstein byl vnímán jako příklad pohoršlivého jednání jak lidského, tak kněžského, a národnostně nepřijatelný. Michal ПЕНЬ – Jaroslav ŠEBEK, *Československo a Svatý stolec: Od nepřátelství ke spolupráci (1918–1928). I. Úvodní studie*, Praha: Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, 2012, s. 75 (pozn. č. 186).

Arcibiskup Stojan záhy dostal oznámení i o Grimmensteinově „nekněžském“ chování. Ten měl při svém pobytu v Mnichově ve svém pokoji nejednou přijmout luxusně a nápadně oblečenou hraběnkou von Fünfkirchen. Dále prý nechodil příliš často oděn v kněžském oděvu, většinou spíš jen na laický způsob v kalhotách a smokingu. Z hotelu bylo dokonce sděleno, že při případném příštím pobytu v něm nebude jeho přítomnost vítána.¹⁵ Grimmenstein v reakci uvedl, že se sice stýkal s hraběnkou Fünfkirchen, ale že k ní má otcovský vztah a nechtěl, aby byli při rozhovoru rušeni. Na svou obhajobu také sdělil, že hry prý nehráli do večera, ale jen v poledne a to, jak se hraběnka obléká, neřešil. Měl se o ni starat s vědomím jejích rodičů a manžela. Veškeré pomluvy pak měla vyvrátit skutečnost, že jemu je 60 a hraběnce 20.¹⁶

Avšak ani Stojan pověstný svou dobrotivostí nehodlal tolerovat Grimmensteinovo zanedbávání kanonických povinností a upozornil ho, že buď bude funkci preláta kustoda vykonávat tak, jak má, nebo na ni má rezignovat.¹⁷ Grimmenstein se ohradil a omlouval svou nepřítomnost v Olomouci svou nemocí, což hodlal také doložit lékařskými vysvědčeními. Navíc tvrdil, že aktuálně není potřeba při katedrále nic opravovat.¹⁸ Stojan jeho slova sdělil kapitule a vyjádřil se v tom smyslu, že pokud by Grimmenstein rezignoval, zůstaly by mu sice cti spojené s prelátským stavem, ale přišel by o příjmy z benefícia.¹⁹ Kapitula arcibiskupovi připomněla, že má navíc funkci sacristy major, na niž by měl také rezignovat. Na Grimmensteinovo tvrzení, že nemá v Olomouci zdravotně vyhovující bydlení, kapitula namítla, že část své rezidence v Olomouci pronajímá a skutečnost, že obývá „nevhodné pokoje“, je jeho vlastní rozhodnutí.²⁰ Vzhledem k tomu, že katedrála potřebovala v té době hned několik akutních oprav, převzal nakonec jeho agendu kustoda jiný kanovník. Grimmenstein i nadále pokračoval v zasílání žádostí o dispenze od rezidence z různých míst v Evropě z důvodů zdravotních (nutné operace), kapitula zpravidla doporučila jejich udělení.²¹ Grimmenstein tak byl

¹⁵ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 4. 9. 1921 ordinariát arcibiskupství München – Freising.

¹⁶ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1. 10. 1921.

¹⁷ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 20. 11. 1922.

¹⁸ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 30. 11. 1922.

¹⁹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 5. 12. 1922.

²⁰ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 15. 12. 1922.

²¹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1922–1923.

vskutku exemplárním příkladem šlechtice bez vztahu k diecézi, který se v místě rezidence ukázal maximálně dvakrát ročně, aby si převzal výnosy, a blokoval tak kanonikát kněžím v diecézi zasloužilým, kteří by mohli biskupovi skutečně pomáhat.²² Grimmensteinovo pohoršlivé jednání bylo nadále neobhájitelné.

2. ÚSILÍ ARCIBISKUPA PREČANA O VYŘEŠENÍ KAUZY GRIMMENSTEIN

Stojanův nástupce arcibiskup Leopold Prečan se rozhodl proti Grimmensteinovu skandálnímu jednání rázně zakročit. Když Grimmenstein opět zažádal o dispensu od rezidence ze zdravotních důvodů, a to dokonce na dva roky,²³ obrátil se Prečan na kapitolu s tím, že považuje opětovné udělení dispenze za nezodpovědné. Kapitula omlouvala nepřítomnost tohoto preláta podle § 2 hlavy X²⁴ kapitulních stanov již více než pět let. To vyvolávalo velké pohoršení, na němž se de facto podílela sama kapitula, když jeho neoprávněné zanedbávání povinnosti schvalovala.²⁵

Prečan se tehdy kapituly také dotázal, zda se Grimmenstein skutečně již vrátil do Olomouce nebo ne. Podle arcibiskupa bylo nezbytně nutné dořešit tento případ bez otálení a přimět jej k dodržování rezidence, protože nesplňoval podmínky pro udělení dispenze.²⁶ Grimmensteinův případ předložil Prečan také Svatému stolci. V zaslaném dopise uvedl známé skutečnosti, totiž že se již řadu let po sobě v Olomouci ukáže pouze vyzvednout příjmy a požádat o dispensu od rezidence ze zdravotních důvodů (např. pobyt v sanatoriu ve Vídni). Jeho dlouhodobou nepřítomnost a nedodržování povinnosti rezidence považoval Prečan za porušování církevní disciplíny a důvod k rezignaci. Pokud Grimmenstein

²² ASV, ANC, b. 18, fasc. 81, f. 49–52r, 26. 6. 1922.

²³ Dle kapitulních stanov (hlava X) byla v souladu s Tridentským koncilem povinnost rezidence stanovena na minimálně devět měsíců, v jejichž rámci mělo být dodrženo alespoň 70 dní rezidence bez přerušení.

²⁴ Cap. X, § 2: „Si necessitas emergens longiorem absentiam ab Ecclesia exposcent licentia ad illam iustis ex causis a fidei Capitulo scripto impetranda, et facultas obtenta Archiepiscopo vel ejus Vicario Generali pro expostulando consensu substernenda erit.“ Kapitulní stanovy z r. 1826.

²⁵ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 4rv, 14. 1. 1924. ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 14. 1. 1924.

²⁶ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 5rv, 23. 1. 1924.

nehodlá v Olomouci sídlit, má dle jeho názoru rezignovat a spokojit se s penzí, která by nepřevyšovala penzi kardinála Skrbenského.²⁷ Prečan předpokládal, že se Grimmenstein se svou žádostí o dispenz obrátí i na nunciaturu, proto podal vysvětlení případu.²⁸

Na sklonku března Prečan sdělil kapitule, že 28. února měl s Grimmensteinem osobní audienci, při níž si kanovník stěžoval na své chatrné zdraví a žádal o dovolení podstoupit léčení mimo arcidiecézi a sdělil mu, že kapitulní děkan udělení dovolení schvaluje. Prečan s udělením dovolení souhlasil. Dále pak 6. března opět navštívil arcibiskupa kvůli nutné cestě do Vídně, přestože dlel mimo Olomouc déle, než bylo dovoleno v době postní. Arcibiskup proto apeloval na kapitolu, aby daný prelát řádně (a ne pouze formálně) dodržoval povinnost rezidence a přítomnosti v chóru, a to bez přerušení minimálně tři měsíce, jak je stanoveno.²⁹

Kapitulní děkan Wisnar odpověděl, že Grimmenstein přijel večer 2. dubna do Olomouce, ale druhý den se jeho zdravotní stav značně zhoršil, jak potvrdil vikář Schaffer a přítomná řeholní sestra. Schaffer jej pak doprovodil do Břeclavi, odkud pokračoval Grimmenstein v noci 3. dubna do Vídně.³⁰ Prečan Wisnarovi potvrdil, že o dané záležitosti ví i od Schaffera, ale ani tak ji nepovažuje za věrohodnou, protože závažnost náhlého zhoršení stavu nepotvrdil žádný lékař, který by mohl být konzultován i v Olomouci, a tak nebylo nutné podnikat obtížnou cestu do Vídně (zvláště s ohledem na Grimmensteinovo časté zvracení, jak uvedl Schaffer). To vzbudilo podiv i mezi duchovenstvem. Arcibiskup jistě nechtěl, aby byla způsobena újma na Grimmensteinově zdraví, ale považoval za nutné, aby dodržoval své povinnosti jako ostatní kanovníci, jeho častá absence v Olomouci představovala dlouhodobý problém a scházelo mu objektivní zhodnocení závažnosti jeho choroby a nezbytnosti léčení mimo Olomouc.³¹

²⁷ Lev Skrbenský z Hříště (1863–1938) podal ze své vůle rezignaci na olomoucký arcibiskupský stolec v prosinci 1919 ze zdravotních důvodů. Dožil v ústraní a ze svých finančních prostředků podpořil např. stavbu kostela Božského Srdce Páně na Vinohradech či výstavbu kostelů na předměstích. Srov. Jonová, *Kapitoly ze života Lva Skrbenského z Hříště pohledem Svatého stolce*, s. 102–106.

²⁸ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 2rv, 29. 2. 1924. ZAOPO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 29. 2. 1924.

²⁹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 8r, 27. 3. 1924.

³⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 9r, 7. 4. 1924.

³¹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 10rv, 8. 4. 1924.

Dokumenty dokládající zanedbávání povinnosti rezidence Grimmensteinem poslal Prečan na nunciaturu. Popsal i jeho dubnovou krátkou návštěvu v Olomouci a uvedl, že s ohledem na jeho chování se argumentaci o zdravotních problémech zdráhá uvěřit. Arcibiskup také nelibě nesl, že se Grimmenstein nechal slyšet, že pokud dostane dispenz ze zdravotních důvodů na další rok, věnuje katedrále dar asi 200 tisíc Kč, což nepůsobí dobře a naznačuje, jaké jsou jeho příjmy.³² Prečan odmítal tolerovat liknavost kapituly při řešení tohoto případu, když kapitula podpořila Grimmensteinovu žádost o dovolení pobytu mimo Olomouc a uznala dobrozdání lékaře Wenera. Prečan se proto rozhodl předat tuto žádost Svatému stolci k rozhodnutí. Opět připomněl, že odpovídající zdravotní péči by Grimmenstein našel i v arcidiecézi a že jeho jednání působí velké pohoršení, takže i laici volají arcibiskupa a kapitulu k zodpovědnosti při řešení tohoto případu.

Nemohu pochopit, jak je možné, že kněží a kooperátoři, kteří z důvodu zdravotního stavu nemohou vykonávat svůj úřad, jsou dáni do penze nebo přijdou o úřad, ale olomoucký kanovník, který již sedm let nevykonává své povinnosti, úřad stále zastává.³³

Grimmenstein zaslal žádost o dispenz od rezidence ze zdravotních důvodů na nunciaturu až na sklonku června, omlouval se, že se pro svou zdravotní indispozici nemůže dostavit osobně. S ohledem na postoj arcibiskupa se rozhodl obrátit se žádostí na koncilní kongregaci s přesvědčením, že ji řádně zdůvodnil a doložil lékařské posudky. A pro hrazení nákladů na vyřízení rovnou zaslal peníze.³⁴

Nuncius to sdělil Prečanovi a *sub secreto* zaslal kopii žádosti Prečanovi k vyjádření. Souhlasil s Prečanovým názorem, že prelát Grimmenstein by se měl spokojit s penzí, a požádal, aby byly na nunciaturu zaslány případné další dokumenty k tomuto případu.³⁵

Prečan uvedl, že by byl vděčen, kdyby v případě Grimmensteina, který působí značné pohoršení, rozhodla kongregace doporučením rezignace, což by přispělo k obnově církevní disciplíny. Místo jeho pobytu u Mödlingu je prý známo jako luxusní ubytování, které je vhodné

³² ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 6r, 25. 4. 1924.

³³ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 17v, 30. 4. 1924.

³⁴ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 13–14v, 27. 6. 1924. Dopis je datován V Marie-Erzesdorf bei Mödling.

³⁵ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 11–12r, 3. 7. 1924.

spíše pro laiky než pro duchovní. Navíc mu dosud žádný pobyt mimo arcidiecézi na zdraví nepomohl. Grimmensteinovo porušování církevní disciplíny vnímají kněží velmi negativně a v jednom případě dokonce mělo vést k odchodu kněze, který sarkasticky připomněl porušování disciplíny Grimmensteinem. Samotné zaslání 8 tisíc na krytí tax působí o to negativněji, protože prelát tím naznačuje, jako by si dispenz mohl koupit. Prečan nadále odmítal tolerovat jeho pohoršlivé jednání.³⁶

Řešení Grimmensteinova případu se ujal nuncius, ani pro Svátý stolec nebyla tato kauza zanedbatelná. Postavení katolické církve v nové republice nebylo snadné a prelát šlechtic, blízký habsbursko-lotrinské dynastii, hrubě zanedbávající své povinnosti, byl pohoršením pro kněze i laiky a pověsti církve pouze škodil. Podobně jako Prečan zdůrazňoval, že není cílem, aby byl nemocný muž ponechán bez prostředků, ale aby nezastával úřad, který stejně nevykonává. V tomto ohledu se nabízelo srovnání s kardinálem Skrbenským, který ze zdravotních důvodů sám rezignoval, byla mu přidělena penze, a mohl tak pobývat v lázních či na léčení, aniž zanedbával úřad. Na rozdíl od Grimmensteina Skrbenského k rezignaci vedly skutečné zdravotní obtíže a právě snaha svůj úřad nezanedbávat, a proto umožnil, aby se úřadu ujal někdo jiný.

V červenci 1924 nuncius referoval kardinálu Sbarrettimu, prefektu koncilní kongregace, informace sdělené Prečanem o zanedbávání povinnosti rezidence kanovníka Grimmensteina, který se odvolává na své zhoršující se zdravotní problémy a chce získat od kongregace dispenz od povinnosti rezidence na dva roky. Jako důvěrnou označuje Prečanovu informaci o pohoršení, jež vyvolává Grimmensteinovo dlouholeté zanedbávání povinností a častý pobyt mimo arcidiecézi, které obhájí svým špatným zdravotním stavem, který obhájí zasíláním lékařských osvědčení. Ve skutečnosti však tento prelát vede, navzdory potvrzením o svém špatném zdravotním stavu, světský život, nikoliv život nemocného preláta, a tímto svým skandálním jednáním vzbuzuje velké pohoršení. V tomto ohledu považuje Prečan za vhodnější, aby kongregace na místo udělení dispenze přiměla Grimmensteina k rezignaci a vyhradila mu penzi, která však nesmí překročit penzi kardinála Skrbenského (10 tisíc francouzských franků ročně). Prečana v této souvislosti označuje jako muže spravedlivého, s vynikající pověstí a znalce kanonického práva. Pokud by Grimmenstein odmítl uposlechnout rozhodnutí kon-

³⁶ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 15–16r, 8. 7. 1924.

gregace, pak by bylo zapotřebí podrobně prozkoumat lékařská osvědčení. Prečan sice neočekával, že by se Grimmenstein svého benefícia vzdal snadno, ale bylo to velmi žádoucí pro dobro duchovenstva i lidu arcidiecéze. Nuncius doporučoval, aby kongregace vzala ohled na Prečanova vyjádření a nutnost odstranit velké pohoršení, které Grimmenstein působí. Výslovně připomněl i Grimmensteinovo zaslání sumy 8 tisíc korun nunciatuře „na zaplacení dispenze“, které označuje jako důkaz toho, jaké nechutné metody neváhá tento prelát využít, aby dosáhl svého cíle.³⁷

Když Grimmenstein nunciovi sdělil, že se vrátil do Olomouce, kde arcibiskup od něj vyžaduje plnění povinností, dotázal se, zda došlo v posunu v jeho záležitosti.³⁸ Nuncius potvrdil zaslání žádosti do Říma, ale připomněl, že bude, jak je obvyklé, o vyjádření žádán i olomoucký arcibiskup, aby mohl Svatý stolec rozhodnout v tak důležité záležitosti církevní disciplíny. A *post scriptum* sděluje, že vrací oněch 8 tisíc, protože zatím není známo, kdy a jaká bude výše taxy.³⁹

Prečan zaslal vyžádané obsáhlé vyjádření kongregaci a v kopii také nunciovi.⁴⁰ Udělení výjimečné dispenze od povinnosti rezidence na dva roky označil arcibiskup za velmi nežádoucí, protože by to mohlo působit jako schválení dlouhodobého hrubého porušování církevní disciplíny. Připomenul, že jeho opakované nedodržování povinností rezidence vnímal kriticky již kardinál Skrbenský a raději ho zbavil farářského úřadu u sv. Mořice v Olomouci, když jej neplnil. Ani to k jeho nápravě nevedlo, naopak, navzdory tomu byl zvolen prelátem kustodem a sakristou major. Skrbenský požadoval od kapituly, aby kontrolovala Grimmensteinovo dodržování povinností, což děkan hrabě Potulicki přislíbil činit čtvrtletně. Ale nedělo se tak a na případné kardinálovy výtky se kapitula bránila svým zvykovým právem a stanovami. V neplnění svých povinností tak pokračoval i za arcibiskupa Stojana. Ačkoli Grimmenstein obdržel za Prečanova souhlasu dovolení vzdát se na léčení do Vídně, žádal posléze o dovolení vykonávat tam pontifikální funkce. Jakmile se to Prečan dozvěděl, povolal jej zpět do Olomouce, neboť tak bylo zjevné, že se mu daří lépe. Grimmensteinova záminka léčení byla zřejmě ne-

³⁷ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 18–21v, 17. 7. 1924.

³⁸ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 23rv, 17. 7. 1924. List je sice datován 17. 7., ale razítko na obálce je 16. 7. 1924, Olomouc, srov. tamtéž, f. 22.

³⁹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 25rv, 19. 7. 1924.

⁴⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 26r, 25. 7. 1924.

pravdivá, přestože tvrdil, že je vážně nemocen. Z Olomouce pobírá zisk z kanonikátu, ale povinnosti neplní, cestuje po různých místech, kde se nechová v souladu se svým kněžským stavem a žije beze studu skandálním a luxusním životem, čímž jen zavdává k pohoršení. Jeho chování pak vrhá špatné světlo i na kapitolu a je její ostudou, neboť se situaci nesnaží nijak napravit. To dále značně pohoršuje duchovenstvo a obecně velmi škodí arcidiecézi, když je známo, že někdo beztrestně porušuje disciplínu a církevní nařízení, aniž by byl nějak potrestán. Prečan navrhuje následující řešení: 1) neudělit dispenz od rezidence na dva roky; 2) důkladně prošetřit lékařská osvědčení, protože již sedm let zanedbává své povinnosti; 3) zbavení Grimmensteina jeho úřadu a přidělení penze. Dá se totiž předpokládat, že pokud mu prebenda zůstane a bude nadále pobírat příjmy ze svého benefícia, bude stávající pohoršení pokračovat. Nedoporučuje, aby případná Grimmensteinova penze byla vyšší než penze kardinála Skrbenského, neboť nikdo, ani Grimmenstein, nesmí být odměňován za neplnění svých povinností.⁴¹

Prečan Grimmensteinovi zdůvodnil odmítnutí jeho žádosti o doporučení pro dispenz od rezidence a nikoliv z hněvu, nýbrž z poslušnosti svému úřadu od něj žádal, aby zachovával disciplínu. Vysvětlil mu, že v arcidiecézi je nemálo poctivých a zbožných kněží, kteří kanonikátu nedosáhli a těžko mohou pochopit, jak je možné, že Grimmenstein i přes zanedbávání svých povinností pobírá výnosy prebendy. A zpravil jej, že pokud přijme svoji zodpovědnost, může při rezignaci na úřad získat penzi. Rovněž jej ujistil, že se v jeho záležitosti plně podřídí rozhodnutí Svatého stolce.⁴² Zprávy o řešení „kauzy Grimmenstein“ pronikly i na veřejnost, a arcibiskup proto doufal, že se ji podaří co nejdříve příznivě vyřešit.⁴³

Kongregace skutečně rozhodla brzy, 9. srpna 1924, po prozkoumání Grimmensteinovy žádosti, a to negativně pro Grimmensteina. Ten měl do 30 dnů rezignovat na kanovnické beneficium a úřad a měla mu být vyplacena penze, ale ne vyšší než 10 tisíc lir, dokud nebude v jeho věci rozhodnuto jinak („donec aliter provideatur“).⁴⁴ O rozhodnutí informoval nuncia Prečan, aniž znal Grimmensteinovu reakci.⁴⁵

⁴¹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 28–33r, 20. 7. 1924.

⁴² ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 34–35r, 21. 7. 1924.

⁴³ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 36r, 25. 7. 1924.

⁴⁴ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 40r, 9. 8. 1924.

⁴⁵ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 38r, 30. 8. 1924.

Grimmenstein hledal zastání na nunciatuře a děkoval za přijetí, jakého se mu dostalo na rozdíl od olomouckého arcibiskupa. Stěžoval si, že ten nyní dlí na Hukvaldech a prý mu sdělil, že více už v této záležitosti nechce nic slyšet, ačkoli ho žádal o slyšení. Jsme rovněž zpraveni, že Grimmensteinovi někteří přátelé poradili, aby si podal do deseti dnů odvolání k Svatému otci a vylíčil naléhavost svého případu. Vzhledem k tomu, že on sám si nebyl vědom žádného provinění a arcibiskup mu odmítá pomoci, žádal proto nuncia, aby mu pomohl odvrátit ono tvrdé rozhodnutí kongregace.⁴⁶

K Prečanovi mezitím došly zprávy, že Grimmenstein byl v Praze a že se snad chce odvolat přímo k papeži. Doufal proto, že papež i přes svou známou vstřícnost, v rozhodnutí kongregace v případě tohoto preláta nic nezmění. Arcibiskup byl však překvapen Grimmensteinovým jednáním: od té doby byl pravidelně v chóru, slavil mši svatou tam, kde se dříve roky neukázal, apod. Jelikož však nemohl mít jistotu, že nenadálý obrat kanovníka bude trvalý, prosil nuncia nadále o podporu.⁴⁷ Zakrátko pak Prečan ještě potvrdil, že Grimmenstein odeslal svoji žádost do Říma. V ní si prý stěžoval, že mu měl arcibiskup odmítnout audienci a že se ho marně snažil zastihnout, ačkoliv věděl, že v Olomouci nebude.⁴⁸

Bylo patrné, že Grimmensteinovi došlo, že již nemá potřebného zastánce (např. císařský dvůr), který by opět omluvil jeho zanedbávání povinností. A nejspíš bylo také až příliš nápadné, že někdo, kdo se odvolává na svůj špatný zdravotní stav, je nyní schopen bez větších obtíží vykonávat svůj úřad. Ovšem představa, že svou nynější aktivitou přesvědčí Prečana, že rozhodnutí kongregace bylo příliš přísné, byla na-prosto mylná.

I noviny oznámily, že baron Grimmenstein byl z rozhodnutí římské kurie vyzván k rezignaci a byla mu přidělena penze 10 tisíc lir. Konstatují, že je to první případ tohoto druhu a současně překvapení. Připomínají, že tento prelát měl velkou podporu vídeňského dvora za svoje mlčení o tragédii korunního prince Rudolfa. Podle autorů zprávy se měl jako prelát v Olomouci chovat jako extrémní německý nacionalista.⁴⁹

⁴⁶ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 41r, 22. 9. 1924.

⁴⁷ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 42rv, 2. 10. 1924.

⁴⁸ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 44r, 9. 10. 1924.

⁴⁹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 47r–48r, Bulletin 266/24. Přesný průběh tragických událostí v Mayerlingu není znám, Grimmenstein byl považován za někoho, kdy mohl znát více, než sdělil, a za to mu Vídeň byla vděčná.

3. SMÍŘENÍ S REZIGNACÍ, OTÁZKA VÝŠE PENZE

I Grimmenstein pochopil, že se s rezignací bude muset smířit, proto navzdory svým dosavadní „zdravotním problémům“ našel sílu k aktivitě. Opět hledal zastání u nuncia s tím, že ho překvapila odpověď kongregace. Nechápal prý, z jakého důvodu je nucen k rezignaci, když mu všichni řekli, že rezignovat na beneficium je nutné kanonickým procesem. Sdělil nunciovi, že je samozřejmě připraven rezignovat s ohledem na svoji poslušnost Svatému stolci, ale prosí o lepší podmínky. Není podle něj možné, aby vyžil za pouhých 10 tisíc lir ročně, když musí hradit nutné výdaje za lékaře. Navíc navrhovaná částka je pouhou pětinou jeho běžných příjmů, a proto žádá s ohledem na vše, čeho již dosáhl, alespoň 25 tisíc lir. V opačném případě by to bylo z jeho strany vnímáno tak, že je potrestán za nějaké vážné provinění. Navíc se dožadoval, aby v olomouckých *Aktech kurie* bylo podáno řádné vysvětlení jeho rezignace, či alespoň uvedeno, že rezignoval dobrovolně. Dále nunciovi připomněl, že obdržel opatskou benedikci a že neví, jak ji bude vykonávat po své rezignaci. Svěřil se, že se prý od arcibiskupa dozvěděl, že pravou příčinou nutnosti rezignace je, že nunciovi poslal peníze na zaplacení tax, ale to podle něj není možné, neboť tak činil i v dřívějších dobách, což může prokázat. Navíc po smrti papeže nemá „obnoven“ monsignorát, a jelikož byl vyzván, aby zaplatil taxu, poslal proto dostatečnou sumu, aby neměl dluhy. Neopomněl rovněž vyjmenovat své „dobré skutky“, např. poukázal 20 tisíc na obnovu katedrály v Olomouci, daroval 5 tisíc na německý seminář ve Freudenthalu atd. Považuje tedy pod svou důstojnost, aby bylo vnímáno zaslání peněz z jiných, falešných motivů. Stěžuje si také, že arcibiskup s ním už nechce jednat a bere rozhodnutí Říma jako závazné. Z toho důvodu prosí nuncia, aby se za něj přimluvil u kongregace, přikládá žádost a slibuje, že souhlasí s podmínkami rezignace.⁵⁰ Záhy sdělil, že pokud bude jeho dopis poslán kongregaci, prosí o zaslání reakce na vídeňskou adresu Hotel Erzherzog Rainer.⁵¹

Nunciovi Prečan sdělil, že ho Grimmensteinova obrana, v níž zpochybňuje rozhodnutí kongregace nebo se dokonce odvolává na procesní právo, velmi rozladila. Prečan potvrzuje, že zprávy o životě kanovníka

⁵⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 52–53v, 10. 11. 1924. Nunciatura také reflektovala ohlas rezignace v tisku. Tamtéž, ff. 54–56.

⁵¹ Wiedner Hauptstraße 27–29. ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 51, 25. 11. 1924.

Grimmensteina má od různých kněží a Grimmenstein je nedokázal vyvrátit. Dále mu není jasné, z jakého titulu bych chtěl získat privilegium užívání pontifikálií mimo olomouckou arcidiecézi, i s ohledem na jeho rezignaci na prelaturu. Pokud jde o zveřejnění rezignace v *Aktech kurie*, pak bude uvedeno ze zdravotních důvodů, ale stejně je Grimmensteinovo jednání všeobecně známé. Na závěr dodává, že není zřejmé, co sleduje Grimmenstein svojí argumentací o kanovníckém procesu: může požádat o jeho zahájení, ale určitě nevyzní v jeho prospěch. Prečan nunciovi zaslal také vyjádření kapituly ohledně vyplácení penze.⁵²

Doručení Grimmensteinova odvolání potvrdila koncilní kongregace nunciovi Marmaggimu s tím, že není pravděpodobné, že by dosavadní rozhodnutí mělo být změněno. Pokud jde o penzi, za podpory arcibiskupa by mohlo dojít k jejímu zvýšení, ne však na více než 15 tisíc lir ročně. To měl sdělit nuncius jak arcibiskupovi, tak Grimmensteinovi, u něhož sekretář kongregace předpokládal, že se podřídí i s ohledem na své charakterné zdraví.⁵³ To nuncius také učinil.⁵⁴

Kapitula na svém sezení 5. ledna 1925 projednávala Grimmensteinův případ. V odpovědi na zasláné informace žádala, aby jeho penze byla ustanovena v československých korunách (i kvůli jednání s vládou). S ohledem na propad příjmů kapituly se uvolila zajistit penzi 10 tisíc lir ze svých prostředků a zajistit 20 tisíc Kč, dokud nedorazí k nějaké změně. Při hlasování byly tři hlasy pro stanovení penze 24 tisíc Kč, šest hlasů pro 20 tisíc Kč, i proto, že kardinál Skrbenský dostával penzi 22 tisíc Kč. Kapitula se zavázala, že penzi bude hradit celou ze svých prostředků.⁵⁵ Opět tak v rámci svých možností Grimmensteina spíše podpořila.

Prečan poslal výsledek jednání nunciovi. Pokud jde o vakanci kanonikátu, 30 dní k vzdání se kanonikátu Grimmensteinovi uplynulo 5. října, první Grimmensteinovo odvolání bylo zamítnuto, tedy nejpozději do 25. října vstoupilo rozhodnutí kongregace v platnost. Bylo třeba tedy vyřešit obsazení uvolněného kanonikátu a dignity.⁵⁶ Prosil také o instrukce, jak vysoká penze a jakým způsobem se má Grimmensteinovi zajistit. Na zá-

⁵² ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 57–61r, 10. 11. 1924.

⁵³ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 63rv, 19. 12. 1924.

⁵⁴ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 64rv, 27. 12. 1924.

⁵⁵ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 65rv, 5. 1. 1925.

⁵⁶ Srov. Jitka Jonová, „Jednání o obsazení uvolněných kanonikátů olomoucké kapituly ve 30. letech 20. století a úsilí o schválení nových kapitulních stanov,“ *Studia theologica* 19, č. 4 (2017): 283–302.

věr se opět omlouvá, že z důvodu svých zdravotních obtíží nemůže za nunciem přijet jednat do Prahy osobně, a vyslovuje přání, aby již došlo k definitivnímu dořešení celé kauzy.⁵⁷

Jeho přání však nebylo vyplněno. Grimmenstein se odmítal s „postihy“ smířit. Prefekt kongregace Sbarretti referoval státnímu sekretáři Gasparrimu, že Grimmenstein se obrací na vlivné osobnosti (konkrétní jména však neuvádí, pozn. aut.), aby dosáhl zrušení trestu,⁵⁸ a trvá na řádném procesu.⁵⁹ Kromě uvedeného si stěžuje, že olomoucký arcibiskup publikoval v úředním listu, že byl Grimmenstein zbaven svého benefícia z trestu (in poena), a že proti němu šíří urážlivé a hanlivé zprávy. Grimmenstein naopak má vážná obvinění proti svému arcibiskupovi. Prefekt proto žádá o zaslání znění zprávy z diecézního oběžníku a o to, aby bylo Grimmensteinovi sděleno, aby upustil od dalšího odvolávání proti rezignaci.⁶⁰ Nuncius podal Prečanovi obsah tohoto sdělení s vysvětlením, že Grimmensteinovým stížnostem prefekt nepřikládá důvěru, ale bylo by dobré, aby je mohl vyvrátit konkrétními fakty.⁶¹

Prečanovu odpověď zaslal nuncius obratem na kongregaci s dobrozdáním, že nepochybuje o věrohodnosti jeho svědectví. Nuncius v doprovodné osobní zprávě připomněl, že před časem musel popřít fámy, že Grimmenstein je nucen rezignovat z politických důvodů – arcibiskup nelenil a poslal do *Lidových listů* prohlášení, že Grimmensteinova rezignace je motivována zdravotními problémy, aniž uvedl, že to byla Grimmensteinova žádost o dispenz od povinnosti rezidence a chóru. Grimmensteinovi sice nuncius rozhodnutí kongregace sdělil a stejně i arcibiskupovi, ale Grimmenstein byl opět mimo arcidiecézi, je s ním proto obtížná komunikace. Nemá dle něj tudíž žádný důvod ke stížnostem, že na vině je Prečan. Proto také asi záměrně odmítá Grimmenstein přijetí listu potvrdit. Požadavek, aby od dalšího odvolávání upustil, mu

⁵⁷ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 66–67v, 12. 1. 1925.

⁵⁸ SEGRETERIA DI STATO, Sezione per i Rapporti con gli Stati, Archivio Storico, Città del Vaticano, Congregazione per gli Affari Ecclesiastici Straordinari, Cecoslovacchia, pos. 54, fasc. 54, f. 20r, 24. 1. 1925; f. 21r, 31. 1. 1925. ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 68r.

⁵⁹ V korespondenci se Svatým stolcem se o něm od této doby neuvádí, že je prelát či kanovník, nýbrž „pouze“ kněz. To také nasvědčuje skutečnosti, že kongregace brala rozhodnutí jako definitivní a neměnné.

⁶⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 72rv, 27. 4. 1925.

⁶¹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 69rv, 11. 5. 1925 (koncept); f. 70–71r, 9. 5. 1925 (průklep).

sdělil na vídeňskou adresu,⁶² ale ani Prečan si nebyl jist, zda se tam skutečně nachází.⁶³

4. „CELEBRET DO PAŘÍŽE“

Kauza Grimmenstein na chvíli utichla, ale nikoli nadlouho. Grimmensteinův nákladný život jej uvedl do finanční tísně, a obrátil se tedy na arcibiskupa i kapitulu o pomoc a o celebret.⁶⁴ I někdejší pražský arcibiskup Pavel Huyn⁶⁵ se měl informovat o Grimmensteinově případu, podle nuncia možná Huyn chtěl využít tohoto precedentu odvolávání i k podání svého vlastního.⁶⁶ Mořic Pícha nuncia informoval, že Grimmenstein má nějakého vlivného konzultora a jeho námitky nejsou bezpředmětné, a proto se chce stavět do role oběti, ale na druhou stranu si žije v Paříži. Pícha vzpomenu l jedné Grimmensteinovy návštěvy kardinála Skrbenského, který měl poznamenat, že Grimmenstein byl více vojákem než knězem.⁶⁷

Nyní to byl Grimmenstein, který naléhal na rychlé odpovědi k žádosti o celebret. Upozorňoval, že nemá trvalé bydliště, a proto prosí o zaslání dokumentů na adresu: Paříž, Poste Restante, 6 Boulevard Malesherbes, Bureau 3.⁶⁸ Prečan byl vyzván, aby záležitost konzultoval i s kapitulou, ale důvěrně.⁶⁹ Prečan uvedl, že o Grimmensteinovi nemá již dva roky zpráv a je tedy obtížné dosvědčit, zda vede kněžský život a zda není v žádném trestu či v rozporu s církevní disciplínou. Vzhledem k tomu, že nemá trvalé bydliště, měla by být přijata opatření v souladu s kano-nickým právem.⁷⁰ Grimmenstein byl mimo diecézi legálně, nebyl důvod mu odeprít celebret, nuncius Prečanovi sdělil, aby si vyžádal vyjádření

⁶² Dopis byl zaslán na vídeňskou adresu, Hotel Erzherzog Rainer. ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 74r, 25. 5. 1925.

⁶³ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 73rv, 25. 5. 1925.

⁶⁴ ZAOpoO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, Opis 13. 2. 1927.

⁶⁵ Pavel Huyn (1868–1946) 28. 10. 1918 opustil nově vzniklé Československo a v r. 1919 rezignoval na pražské arcibiskupství; byla mu vyplácena penze.

⁶⁶ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 75rv, 21. 2. 1927. Neoficiální dotaz.

⁶⁷ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 76–77r, 21. 2. 1927.

⁶⁸ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 81r, 1. 3. 1927.

⁶⁹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 78r, 1. 3. 1927.

⁷⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 79r, 7. 3. 1927.

ordinářů, na jejichž území se Grimmenstein zdržuje. S tím, že platnost celebrity měla být omezena časově např. na 1 rok.⁷¹

Děkan kapituly Kubíček v reakci na zprávy o Grimmensteinově finančním stavu popsal nunciovi komplikace s vyplácením jeho penze 20 tisíc Kč, která je rozdělena na třetiny. Problematické je prý jednání s jeho advokáty. Mělo se objevit falešné potvrzení, že Grimmenstein působí v jedné z pařížských farností. S ohledem na dosavadní problémy navrhuje, aby Grimmenstein požádal kapitolu o vyplacení peněz, přestěhoval se do Vídně nebo na jiné vhodné místo a žil ze své penze.⁷²

Prečan v dopise nunciovi v této souvislosti také připomenul, že Grimmenstein žil většinou nad své poměry a neřešil to. Nyní už o tom není možné mlčet. Jeho luxusní život byl nákladný, Grimmenstein investoval do válečné půjčky, tuto ztrátu se snažil sanovat zakoupením statku, ale nebyl schopen hospodařit. Je smutné číst zprávy o přítomnosti Grimmensteina v chóru: v r. 1919 to bylo deset dnů, 1920 čtrnáct dnů, 1921 devět dnů, 1922 pouze jeden den, 1923 dva dny, roku 1924 pak v období do 30. června pouze jeden den, ač kapitulní stanovy a svědomí požadují alespoň dvakrát denně být přítomen. Grimmenstein byl zvyklý, že mu takové jednání bylo tolerováno. Prečan uvádí, že s ním má spíš soucit, znal jej ještě z dob, kdy sám byl sekretářem, kancléřem, generálním vikářem. Grimmenstein dle jeho svědectví opakovaně nedodržel své povinnosti a snažil se vždy z nich vymluvit, což mu procházelo. Ale nyní, když je sám Prečan arcibiskupem, s ohledem na své povinnosti a v zájmu božské spravedlnosti se rozhodl k řešení, aby k takovému jednání dále nedocházelo. Záhy proto poslal preláta Maxmiliána Mayer-Ahrdorffa, aby Grimmensteinovi jako jeho přítel domluvil, aby se vrátil do své kanovnické rezidence v Olomouci, což ale Grimmenstein neučinil a naopak poslal do Říma onu žádost o dispenz od rezidence na dva roky, kterou mu arcibiskup odmítl udělit, a odkázal ho na Svatý stolec. Dne 9. srpna 1924 pak vydala koncilní kongregace rozhodnutí o vzdání se úřadu a přidělení penze.

Když v r. 1924 Grimmenstein opustil diecézi, Prečan nemohl vědět, v jak závažné je situaci a že žije ve Francii. Grimmenstein jej o žádné doporučující listy nežádal ani mu nesdělil, kde se nachází. Prečan připomenul, že měl pouze různé zprávy, že byl viděn ve Francii, Itálii či ve

⁷¹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 82r, 6. 4. 1927. f. 83r, 8. 4. 1927.

⁷² ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 92–94v, 28. 3. 1927.

Španělsku. Jeden kněz olomoucké arcidiecéze jej měl potkat v červenci v Nice. Vypadal prý zdrav a měl na sobě laický oděv.⁷³ Jiné zprávy o něm neměl. A není jasné, proč Grimmenstein žije v drahé Paříži, když je na tom finančně špatně, a ne jinde, kde by o něj bylo postaráno levněji. Prečan připomíná, že Grimmensteinova kauza byla velmi bolestná, vzbuzovala další protivenství (národnostní spory, odpor proti Habsburkům a šlechtě) a značně škodila církvi. Také připomíná, že třetina Grimmensteinovy penze se posílala na úhradu dluhu za válečnou půjčku, banka nemohla zabavit větší části penze, protože to zákon zakazuje.⁷⁴ Pokud by žil Grimmenstein jako jiní kněží, příjmy by mu skutečně stačily. Předání penze s kapitulou řešili Grimmensteinovi advokáti. Pokud šlo o zprávy o Grimmensteinově venerické chorobě jako důvodu rezignace, Prečan neznal jejich původ. Důvodem pro rezignaci bylo zanedbávání povinností, ale vzhledem k tomu, že se Grimmenstein netěšil dobré pověsti ani dobrému zdraví, i jeho zahraniční pobyty možná napomohly pověsti o takovém onemocnění. Prečan připomenul, že někdy bylo možné spatřit Grimmensteina, jak sotva jde opíraje se o hůl, ale jindy, když myslel, že ho nikdo, kdo jej zná, nevidí, byl veselý a pořádku. Konstatuje tedy, že u Grimmensteina tak není nikdy jisté, kdy mu je opravdu špatně a kdy simuluje. Prečan závěrem uvádí, že jej již tato kauza unavuje.⁷⁵ Sám Prečan doporučoval při jednání s Grimmensteinem obezřetnost s tím, že se tento kněz neštítí žádných úskoků.⁷⁶

V záležitosti Grimmensteinových stížností na špatnou finanční situaci kapitulní děkan Kubiček i posléze připomněl, že s ohledem na jeho dosavadní jednání a přístup jeho advokátů je kapitula nucena trvat na kvitanci potvrzené zvoleným farním úřadem, aby mu mohla poslat další peníze, až bude rozhodnuto, kam mu mají být zaslány. Uvádí také, že

⁷³ Jednalo se o přerovského katechetu Jana Drexlera. ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 15. 3. 1927.

⁷⁴ ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein. Nedatovaný strojopis. Došlo k prodeji veškerého nábytku, šatstva apod., které měl, ale pohledávky banky nebyly zdaleka pokryty. Závazky spojené s válečnou půjčkou měli i další hodnostáři, ale on byl znám svou finanční nespolehlivostí. Ve chvíli, kdy došlo ke Grimmensteinově rezignaci, se banka chtěla z pochopitelných důvodů zajistit. Dvě třetiny penze mu nebyly vypláceny od července 1926, protože o sobě nedal vědět. Problematické zůstávaly i jeho další závazky (dluhy).

⁷⁵ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 84–85v, 88–91v, 9. 4. 1927. Nuncius Prečanův dopis včetně příloh přeposlal koncilní kongregaci, tamtéž, f. 96r, 22. 4. 1927.

⁷⁶ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 97rv, 17. 5. 1927.

pokud by byl Grimmenstein opravdu v nouzi, má možnost přijet a peníze si vyzvednout. Olomoucký biskup Schinzel měl Grimmensteina potkat v San Sebastiánu, ale ten se po jeho pozdravu raději schoval. Takové výlety tudíž nesvědčily příliš o tom, že by na tom byl finančně špatně.⁷⁷

Arcibiskup a kapitula tak shodně chtěli Grimmensteinovi pomoci, ale odmítali podporovat jeho nákladný život. Prečan nunciovi referoval, že dostal vyjádření o Grimmensteinově pobytu z Nice a Marseilles, z Paříže nikoli. On sám se o tomto knězi po tři léta nic konkrétního nedozvěděl. Pokud jde o výplatu penze, kloní se k názoru, že peníze je nutno zasílat Grimmensteinovi oficiálně a najít záruku, že je bude skutečně užívat na živobytí a na nic jiného. Poznamenává, že jestliže žil v Nice, jen stěží mohl být v nouzi. Grimmenstein Prečanovi sice napsal o své zoufalé situaci, s tím, že nemá ani na známky na odeslání dopisu a žije jen z dobrodiní otců františkánů a prodejem některých svých předmětů. Při té příležitosti také Grimmenstein uvedl, že negativní zprávu z ordinariátu v Nice předpokládal, protože místní ordinariát o svém pobytu neinformoval, proto uvedl jména kněží, kteří by o něm mohli vydat svědectví jak v Nice, tak v Paříži.⁷⁸ Je patrné, že se Grimmenstein snažil alespoň takto prokázat svůj kněžský život a nárok na celebret.

Po všech ujištěních bylo rozhodnuto vydat Grimmensteinovi celebret a měla mu být také vyplacena určitá částka.⁷⁹ Ze strany kongregace byl jeho přístup schválen.⁸⁰ Kapitula projevila také ochotu finančně pomoci Grimmensteinovi tím, že by se částka poslala k rukám představeného kláštera v Paříži.⁸¹ Prečan doporučil peníze zaslat na adresu čestného kanovníka Juliána Gastona, který mu podal zprávu o jeho pobytu jménem pařížského kardinála. Pokud jde o adresu přímo na klášter, tu bohužel Grimmenstein nesdělil, pouze onu „poste restante“. Na Gastonovu adresu posléze Prečan poslal doporučující listy pro Grimmensteina.⁸² Gaston také souhlasil, že oproti potvrzení může přijímat penzi pro Grimmensteina, za což mu byla kapitula vděčná.⁸³ Nebylo jasné, zda se Grimmenstein v Paříži zdrží, a vzhledem k tomu, že dosud neudal trvalé

⁷⁷ ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 9. 9. 1927.

⁷⁸ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 100–101r, 25. 9. 1927; f. 102rv, 14. 9. 1927.

⁷⁹ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 104–105, 4. 10. 1927.

⁸⁰ ASV, ANC, b. 41, fasc. 266, f. 105v, 14. 10. 1927.

⁸¹ ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 10. 10. 1927.

⁸² ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 11. 10. 1927, 18. 10. 1927. Přijetí dokumentů 24. 10. kanovník Gaston potvrdil.

⁸³ ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 6. 11. 1927.

bydliště, bylo toto řešení považováno za prozatímní. A skutečně nervalo dlouho a v květnu 1928 oznámil Grimmenstein svou novou adresu, tentokrát v Římě.⁸⁴

5. ŘÍMSKÉ PŮSOBNÍ

Děkan Kubíček si následně dosti rozladěně stěžoval u arcibiskupa, že ač kapitula pro Grimmensteina zajistila mnohé, včetně zaslání peněz do Paříže, nedostala od něj žádné poděkování či kvitanci. Proto se kapitula rozhodla, že dokud nepošle vidimovanou kvitanci či adresu osoby, které by se dala zasílat bez advokátských srážek, od r. 1928 mu nic nepošle a penzi mu bude ukládat ve spořitelně. Klíče od místnosti s jeho věcmi měl stále advokát Altar, který k tomu sdělil, že „majitel jejich se dosud o věci či vyklizení místnosti nijak nestaral, ač byl upozorněn“.⁸⁵ I o této skutečnosti Prečan Grimmensteina informoval.⁸⁶

Grimmenstein si vzápětí opět stěžoval na hmotnou nouzi a opakoval již dříve obvyklá témata jako žádost o celebret, zvýšení penze, okolnosti rezignace, jednání s kongregací apod. Prečan musel v souhrnné zprávě, v níž připomenul důležité body celé jeho kauzy, následně konstatovat, že se tento kněz nezměnil, jeho jednání je tristní a v Olomouci vyvolává strašné vzpomínky. I přesto mu však opětovně udělil celebret, Grimmenstein mu také zaslal výstřižek z novin jako doklad skutečnosti, že v Římě slouží mši svatou.⁸⁷

Zanedlouho se však Prečanovi dostalo znepokojivých zpráv, že Grimmenstein usiluje opět o revizi svého procesu za protekce patriarchy Huyna. Prečan nepochyboval o tom, že Grimmenstein nemá problém lhát. Navíc mu v poslední době psal velmi uctivě, což se arcibiskupovi jevilo jako podezřelé. K tomu také Grimmenstein upozorňoval na jiné kanovníky, kteří nedodržují rezidenci či rozhazují peníze. Činil tak velmi pravděpodobně s cílem ukázat, že jiným arcibiskup toleruje, co jemu ne. Také se pochlubil, že pro nějakého papežova příbuzného sloužil mši. Prečan se v tomto případě obrátil s prosbou o konzultaci na vyšehrad-

⁸⁴ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 30. 5. 1928.

⁸⁵ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 18. 6. 1928.

⁸⁶ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 21. 6. 1928.

⁸⁷ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1928–1929.

ského probošta Františka Zapletala.⁸⁸ Zapletal to konzultoval s nunciem a doporučil, aby Grimmensteinovi zdvořile sdělil, že jeho návrat do Olomouce je nežádoucí, a dal kopii dopisu na vědomí nunciatury a ta pak koncilní kongregaci. Arcibiskup se tímto způsobem měl pojistit pro případ, kdyby se Grimmenstein objevil v Olomouci, aby pak mohla být zveřejněna informace, že byl varován. A pro případ, že by se v Římě pustil do obnovy procesu, Zapletal pochyboval o tom, že by se mohl něčeho domoci. Jednak by takový proces musel být veden v součinnosti s olomouckým arcibiskupem, jednak o jeho kauze po všech peripetiích již nikdo nechce slyšet.⁸⁹

Prečana to uklidnilo, poděkoval za přednesení problému na nunciatury. Upřesnil, že Grimmenstein se v Římě dává slyšet, že metropolitní kapitula „ještě uvidí“. To si v kapitule vykládají, že se chce vrátit, ale jistých zpráv o tom není. Také sdělil proboštovi, že v nedávné době vyšlo najevo, že Grimmenstein zcizil z jednoho kapitulního zámku inventární předměty, včetně obrazu z kaple. Zapletal jej opět uklidnil, že se nemá čeho bát, protože pokud by se chtěl Grimmenstein soudit s metropolitní kapitulou, aby se ospravedlnil, musely by v tom případě být vyneseny i argumenty druhé strany (nedodržování rezidence, dluhy, luxusní život, stížnosti z diecézí apod., pozn. aut.), které jsou velmi závažné. Navíc proces stojí peníze, a těch Grimmenstein zřejmě opravdu moc nemá.⁹⁰ Prečan jej uposlechl a napsal dopis v požadovaném znění.⁹¹

Informace o Grimmensteinových „plánech“ na revizi svého procesu se dostala až na ministerstvo zahraničí, které dostalo zprávu z velvyslanectví ČSR u Svatého stolce. Ministerstvo proto žádalo sdělení podrobností k této kauze.⁹² Zprávy o Grimmensteinových „plánech“ pronikly také mezi duchovenstvo, které se proti nim důrazně ohrazovalo.⁹³

Grimmenstein napsal Prečanovi obsažný dopis, chtěl získat zpět svůj titul a privilegia,⁹⁴ k čemuž si dokonce sehnal doporučení kardinála Andrease Frühwirtha.⁹⁵ Tomu Prečan uctivě odpověděl, že pravděpodobně nemá celá akta ke kauze nešťastného Grimmensteina, a naznačil mu, že

⁸⁸ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 27. 1. 1930.

⁸⁹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1. 2. 1930.

⁹⁰ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 7. 2. 1930, 13. 2. 1930.

⁹¹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 14. 2. 1930.

⁹² ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 19. 1. 1930.

⁹³ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 25. 2. 1930, 27. 2. 1930.

⁹⁴ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 17. 3. 1930, 27. 4. 1930.

⁹⁵ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 28. 4. 1930.

kauza je daleko složitější, než je mu asi známo.⁹⁶ Grimmensteinovi opět udělil celebret, ovšem pokud jde o dignity, sdělil mu, že jsou obsazeny a obsazování se děje také ve spolupráci s vládou ČSR. Grimmenstein arcibiskupa nadále „bombardoval“ opakovanou žádostí, k níž někdy připojil i doporučení kardinála Frühwirtha. Prečan na ně odpovídal vždy ve stejném duchu a mnohdy připomínal, jaké negativní emoce jeho kauza stále vyvolává. Kardinálu-přímlovci pak opětovně vysvětloval, že je to záležitost delikátní a není jasné, proti čemu konkrétně se chce Grimmenstein odvolat.⁹⁷ Prečan požádal kapitolu o podrobné vyjádření (rozklad) a sdělil Grimmensteinovi, že se bude muset ve své záležitosti obrátit na koncilní kongregaci. Korespondence pokračovala v tomto duchu i nadále. Posléze žádal Grimmenstein dokonce i o zvýšení penze, ale Prečan mu sdělil, že finanční situace diecéze není nejlepší a bohužel nemůže sanovat jeho špatné investice.⁹⁸ Zároveň čas od času přišlo jak do Olomouce, tak i na nunciaturu do Vídně nějaké upozornění na Grimmensteinovo neplacení dluhů s žádostí o pomoc s jejich vymáháním.⁹⁹

V roce 1930 podal rezignaci další olomoucký kanovník z řad šlechty, Zikmund Václav hrabě Halka-Ledóchowski (1861–1944). Jeho rezignace však byla dávána do souvislosti s rezignací pražského arcibiskupa Františka Kordače, což na ni vrhlo negativní světlo. Ledóchowski svoji rezignaci zdůvodnil stářím, ta byla následně přijata a byla mu přiznána penze. Ledóchowski pak žil až do své smrti v ústraní v Praze.¹⁰⁰ Při srovnání s Grimmensteinem tak byl jeho případ pouze „drobnou epizodou“.

6. STARÝ MUŽ S TOUHOU PO MOCI

V roce 1933 dlel Prečan *ad limina* v Římě, kde se setkal s Huynem, který se přimlouval za Grimmensteina, aby mu byla zasílána nějaká další podpora a bylo o něm jen dobře mluveno. Prečan ho upozornil na delikty, jichž se dopouštěl. Huyn jim nechtěl ani věřit a omlouval je s tím,

⁹⁶ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 6. 6. 1930.

⁹⁷ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1930.

⁹⁸ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1930–1932.

⁹⁹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 1930–1931. ASV, ANV, b. 862.

¹⁰⁰ ZAOpO, MCO Dodatky II, p. č. 66, kt. 15. Zikmund HALKA-LEDÓCHOWSKI, *Kniha mé životní pouti*, Praha 1933, s. 189–190.

že se na to v Římě tak nehledí. V kongregaci koncilu mu bylo sděleno, že Grimmenstein na žádné další peníze nárok nemá a je to jen dobrodruží kapituly či arcibiskupa, když mu něco navíc poskytne. Prečan se v Římě sešel i s Grimmensteinem. Ten se mu pochlubil, že Huyn by mu chtěl vymoci kanonikát v Římě, proti čemuž Prečan nic nenamítal a přislíbil i souhlas, dokonce mu také dal nějaké peníze.¹⁰¹

Prečanova návštěva a setkání s Grimmensteinem přinesly plody, neboť Grimmenstein od té doby zanechal útoků. Prečan mu navíc relativně pravidelně posílal peníze a dal mu také doporučení, když se hlásil o kanonikát u sv. Petra, s poznámkou, že své dřívější chování změnil. Ani se nebránil, aby byla Grimmensteinovi vrácena jeho „prelátská hodnost“, a to s ohledem na jeho zdravotní stav a stáří. Ovšem trval na tom, aby to nemělo právní dopad pro Olomouc. Koncilní kongregace nakonec návrat prelátské hodnosti neodsouhlasila. Peníze mu Prečan posílal prostřednictvím Nepomucena, a tak měl čas od času i zprávy o jeho zdraví a životě (trochu cestoval, setkával se s Huynem, v Římě sloužil mše svaté a vykonával drobnou úřední práci). Podařilo se mu vymoci alespoň jmenování domácím prelátem Jeho Svatosti (taxy opět zaplatil Prečan).¹⁰²

V létě 1937 pobýval v Bečově nad Teplou u rodiny Beaufort, o čemž zpravil i Prečana. V roce 1938 opět dostali zprávy o jeho těžké nemoci, tentokrát o ní referoval rektor Animy Hudal. Vicerektor Bezdíček jej šel navštívit a referoval, že je na tom špatně, ale těší se na návštěvu rodiny Beaufort. Po Mnichovu a záboru Sudet Německou říší jako by ožil, v prosinci dokonce psal Prečanovi, zda by mohl optovat pro Říši, a tak se vrátit zpět do diecéze. Prečan mu odpověděl, že doba je velmi náročná a neví, jaký bude vývoj, pruskou část diecéze navíc spravoval Mons. Nathan. Bohužel to také ovlivnilo zpoždění při výplatě penze. V červnu 1939 pobýval u patriarchy Huyna, následně v Mnichově, v Tyrolsku, kde pobýval i v r. 1940 a v r. 1941. Tehdy požádal kapitolu o příspěvek. Ta jej i přes své pasivní hospodaření schválila a zaslala do Mnichova. V říjnu však už byl v hotelu Pupp v Karlových Varech, i v následujících válečných letech psal o návštěvě Karlových Varů, Mnichova apod.¹⁰³ Jak je patrné z nástinu destinací, nemohlo se jednat o vážně nemocného muže, který neměl prostředky na cestování a pobyt.

¹⁰¹ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein, 25. 11. 1933.

¹⁰² ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein. Archivio di Pontificio Collegio Nepomuceno, Roma.

¹⁰³ ZAOpO, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein.

Byl nadále v užším kontaktu s Mons. Hudalem i nacistickými úřady. Po smrti kardinála Kašpara navrhnul, aby se do Prahy vrátil Huyn, což však v té době už bylo nepřijatelné. A ač Prečanovi a kapitule vděčil za nemalou finanční pomoc, neváhal se o nich vyjadřovat ve velmi kritickém duchu, z čehož bylo patrné, že k arcidiecézi nikdy nepřilnul. V lednu 1945 končí Grimmensteinova korespondence s „Olomoucí“, po válce byly statky rodiny Beaufort za pronacistický postoj a kolaboraci zkonfiskovány, a tak Grimmenstein do českých zemí přestal jezdit, vrátil se do Říma, kde zemřel 26. března 1946.¹⁰⁴

ZÁVĚR

Josef Grimmenstein se těšil šlechtickému původu a přízni habsbursko-lotrinského vládnoucího rodu, což mu umožnilo získat kanonikát v olomoucké kapitule, ač s arcidiecézí neměl nic společného a zpravidla své povinnosti zanedbával a většinu času dlel mimo arcidiecézi. Svoji nepřítomnost odůvodňoval zdravotními problémy. K tomu se čas od času objevily zprávy o jeho dluzích či nekněžském chování. Grimmenstein svým jednáním dělal kapitule ostudu a vzbuzoval pohoršení.

Arcibiskupové kardinál Skrbenský i Stojan jej marně nabádali k dodržování rezidence a plnění povinností. Grimmenstein byl zvyklý na své privilegované postavení, díky němuž mu za monarchie bylo omlouváno jeho hrubé zanedbávání kněžských a kanovnických povinností či morální poklesky, což po zániku monarchie bylo dále neudržitelné. Po vzniku samostatného Československa již nebyl důvod hájit jeho ostudné chování. On sám si zřejmě ani neuvědomoval, že kanonikát není jen zajištěním příjmů, ale že se k němu vážou také povinnosti. Arcibiskupovi Leopoldu Prečanovi došla trpělivost, když Grimmenstein požádal o dvouletou dispenz od rezidence ze zdravotních důvodů (1924). Žádost takového rozsahu byla poslána do Říma a s ohledem na Grimmensteinovo dosa-

¹⁰⁴ ZAOpo, AO, kt. 823, sign. DM 1/prel/2. Grimmenstein. Bohumil ZLÁMAL, *Dějiny olomoucké arcidiecéze, sv. IV., část 2/1848–1918*, Kyjov, 1979 (nepublikovaný strojopis). HRUBAN, *Z časů nedlouho zašlých*, s. 110–112. Ke spolupráci Grimmensteina s nacistickými orgány a Mons. Hudalem srov. Petr KOPECKÝ, *Olomoucký arcibiskup Leopold Prečan v letech 1939–1947*, Magisterská diplomová práce, Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2016, s. 27–28.

vadní jednání mu bylo koncilní kongregací nařízeno rezignovat a byla mu navržena penze.

Grimmenstein se s tímto rozhodnutím nehodlal jen tak smířit, ale dosáhl jen navýšení penze z 10 tisíc na 20 tisíc Kč, které mu měly být vypláceny z příjmů kapituly. Z důvodu jeho zadlužení mu však část penze musela zabavit banka. Na jeho nákladný život (pobyt v Paříži, Nice apod.) mu finanční prostředky nedostačovaly, proto často žádal o další finanční výpomoc, ale nikdy nepřiznal, že za finanční potíže může sám. Grimmenstein se také neúspěšně pokusil o revizi svého procesu. Arcibiskup Prečan i kapitula nelibě nesli jeho nevděčnost a neschopnost přiznat své chyby. I přesto se mu však snažili finančně přispět. Posléze se Grimmenstein přestěhoval do Říma, i tam mu Prečan pravidelně posílal „finanční výpomoc“. Po nástupu nacismu a zániku Československa častěji zajížděl do Protektorátu či Říše a neváhal se angažovat při jednání s nacistickými úřady. Potvrdil tak, že k českému národu příliš nepřilnul.

Pro Grimmensteina kanonikát představoval hlavní zdroj příjmů, s dodržováním rezidence či dalších kanovníckých povinností si příliš starostí nedělal. Svoje zanedbávání povinností omlouval zdravotními problémy a snad si ani neuvědomoval, jaké pohoršení jeho jednání vyvolává. Ani při opakovaných upozorněních svého jednání nezanedbal a odmítal si přiznat, že něco učinil špatně, a stále pouze argumentoval svým špatným zdravotním stavem. Je s podivem, že kapitula mu jeho zanedbávání povinností dlouho tolerovala a bez Prečanova rázného zásahu by pravděpodobně nedošlo k nápravě. I když Grimmenstein svoji rezignaci vnímal jako křivdu, jeho odchod z olomoucké arcidiecéze bylo pravděpodobně jediné vhodné řešení.

**Grimmenstein's Case: The Resignation of the Canon of Olomouc
and Prelate Grimmenstein from the Canonry Due to Non-Observance of Residence**

Keywords: Metropolitan Chapter of Olomouc; Archdiocese of Olomouc; Papal Diplomacy; Twentieth Century; Josef Grimmenstein; Leopold Prečan

Abstract: Josef Grimmenstein, thanks to his noble origin and the favor of the Habsburg-Lorraine ruling family, became a canon of the Metropolitan Capital of Olomouc, although he never worked pastorally in the Archdiocese. He neglected his duties as a canon, and was mostly outside the Archdiocese. He justified his absence (his neglect of residence obligations) by health problems. In addition, reports appeared from time to time about his debts or non-priestly behavior. Archbishops Cardinal Skrbenský and Stojan urged him to adhere

to the residence, but the change did not occur. Archbishop Leopold Prečan did not want to continue to tolerate Grimmenstein's neglect of the discipline when Grimmenstein asked for a two-year dispensation from the duty of residence for health reasons (1924), Prečan refused to grant the dispensation, stating that Rome would have to decide. Rome, in light of Grimmenstein's previous deliberations, ordered a resignation and a proposed retirement. Grimmenstein tried to defend himself and did not hesitate to use various means including a number of influential friends. The Congregation confirmed their decision, however, and he finally received a raise of pension from 10,000 CZK to 20,000 CZK, thanks to the generosity of the Chapter which paid the pension (due, however, to outstanding debts part of his pension was confiscated by the bank). He also asked for further financial help in the following years, arguing for his poor financial status (he did not add, however, that he had incurred it himself). He stayed in Paris and then in Rome, where Prečan regularly sent him not only confirmation of his priesthood (*celebret*), but especially financial help. After the onset of Nazism and the dissolution of Czechoslovakia, he travelled more likely to the Protectorate or the Nazi Reich and did not hesitate to engage in negotiations with the Nazi authorities.

doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.
Katedra církevních dějin a dějin
křesťanského umění
CMTF UP
Univerzitní 22
771 11 Olomouc
jitka.jonova@upol.cz